

IN BLIŽNJEMU V POMOČ

Prostovoljno gasilsko društvo Smlednik

1921 - 2001

Velik požar na kmetiji pri Dermastju v Smledniku leta 1920 je bil povod, da so tudi v tem kraju sklenili, da bodo ustanovili gasilsko društvo. Pobudniki za ustanovitev so bili učiteljica Ana Petrovčič, baron Henrik Lazarini, veleposestnik Jože Burger in župnik Kreft. Po dokumentu, ki je hranjen v Arhivu republike Slovenije je razvidno, da je bil ustanovni občni zbor Prostovoljnega gasilskega društva Smlednik dne 10. aprila 1921 v Domu kulture v Smledniku, pod okriljem gasilske župe Kranj. Ustanovni člani so bili gradbeni delovodja Alojz Debljak, krojač Jože Grajzar, zidarska mojstra Matevž Zajc in Janez Velikonja, delavci Jakob Kozjek, Janez Oselj in Franc Konjar, gostilničarji Ivan Oblak, Franc Hočevvar in Anton Oblak ter kmečki posestniki Mirko Gantar, Franc Rozman in Janez Jeraj, ki je za gradnjo gasilnega doma podaril društvu 620 kvadratnih metrov zemljišča na mestu, kjer stoji dom še danes. Z gradnjo gasilskega doma so začeli s prostovoljnim delom še v letu ustanovnega občnega zbora in po pripovedovanju je bil zgrajen v treh tednih. Za »likof« je predsednik vsakemu od prostovoljnih graditeljev dodelil po pol litra vina in klobaso.

Čeprav je bilo Prostovoljno gasilsko društvo ustanovljeno leta 1921 je prvi ohranjeni zapis o dejavnosti šele iz začetka leta 1923. Takrat so se pogovarjali o prodaji gasilskega voza, nakupu svetlečih čelad, ureditvi betonskega tlaka v prostorih gasilnega doma, kjer je bila črpalka in seveda o denarnih težavah, zaradi česar so si stalno, tudi v prihodnjih letih, izposojali denar pri posameznikih ali posojilnicah. Večji vir finančnih dohodkov so bile predvsem veselice, ko so dajali velik pomen tudi oglaševanju, saj so že takrat naročali po tisoč malih in po deset velikih plakatov. Čeprav so bile veselice vzorno organizirane, pa so se nekateri nespodbno obnašali in se celo upijanjali, kar je pri drugih zbudilo zgražanje in celo zahtevo, da se take gasilce, če bi se to ponavljalo, izključi. Leta 1924 so se gasilci dogovarjali z Jerajem še o dokupu zemljišča okoli gasilnega doma. Leta 1923 sta bila dva požara, leto kasneje pa eden in vse so smleški gasilci uspešno ukrotili, tako da so dobili celo nagrado od zavarovalnice. Kljub temu je bil občni zbor v letu 1925 izredno kritičen. Zaradi nedejavnosti članov je odstopil načelnik in je navedel primer, da je na veselici sodelovalo le nekaj članov, za betoniranje tlaka v gasilnem domu pa nobeden, tako, da so morali celo najeti delavce. Leta 1926 so končno odkupili še ozek pas zemljišča okoli gasilnega doma, napravili lesen strop, prezide in prebarvali stolp s katranom, kovinsko streho pa z minijem. Gasilci so gojili tudi kulturno dejavnost, saj s tistega leta igrali celo Molierovo igro Scapenove zvijače. V letu 1929 najdemo prvič podatek o članstvu. Rednih članov je bilo 26, podpornih 7, en pa bil častni. Pogasili so dva požara in se pripravljali na prodajo gasilnega voza Breka. Leta 1930 so pogasili 4 požare, osem članov pa se je udeležilo Vseslovenskega gasilskega kongresa v Ljubljani. Leto kasneje so gasilci za izboljšanje finančnega položaja poleg veselic priredili tudi vinsko trgatév, loterijo in zaigrali veseloigro Podobar. V gasilni dom pa so napeljali elektriko. Vse kaže, da je bil takrat v domu tudi najemnik, ki ni plačeval najemnine in zato so mu leta 1932 odpovedali gostoljubje. Leta 1933 so kupili motorno brizgalno Rosenbauer in izvolili nov odbor, ki pa ga gasilska župa iz Kranja

ni potrdila in je imenovala novega. Naslednje leto nekateri člani niso hoteli priseči po novem gasilskem zakonu in zato so jih kar 38 izključili. Zanimivo pa je, da so jih potem, v naslednjih dveh leti, ko so prisegli, vse sprejeli nazaj. Gasilni dom so v tem času dajali v najem sokolskemu društvu in od njih dobivali deset odstotkov od izkupička od vseh prireditev. Leto 1935 je bilo nasploh kritično, saj je bilo zaradi izključitev društvo celo v nevarnosti, da ga ukinejo in so celo vse poslovanje predali občini Smlednik. Vendar se je le ta očitno zavedala pomena gasilstva in je sklicala občni zbor in potrdila novo vodstvo, tako da je društvo lahko naslednje leto, 1936 praznovalo petnajstletnico obstoja in ob tem tudi delno obnovilo gasilni dom. Vse kaže da se je leta 1937 spremenilo tudi politično gledanje na gasilce, kajti predstavnik kranjske gasilske župe je izjavil, da je »ravno zdaj tisti čas, ko se politika izganja iz čet in naj bo naše geslo Bogu v čast in bližnjemu v pomoč.« Na občnem zboru so tudi ugotovili, da je bila pogodba s Sokolom škodljivo sklenjena in zato predlagali, naj se razveljavi, dom pa da v najem kmetijskim korporacijam. Sklenili so tudi, da bodo kupil voz za cevi, prebarvali čelade, kupili blago za delovne obleke, olje in vazelin za brizgalno ter popravili poveljniško trobento. V tem letu je imelo društvo 39 članov. Utrdili pa so se tudi denarno, tako da ni bilo treba stalno najemati posojil. Posledica ugodnih razmer je bilo tudi razmišljanje o nakupu »voza, ki bo služil kot reševalni avto za Smlednik in okolico. Zgodi se često, da je v nevarnosti človeško življenje in je treba hitre pomoči. Izučil bi se šofer, ki je zmeraj doma in bi bil vsak čas na razpolago v slučaju potrebe. Ravno tako bi služil za prevoz motorke in cevi ter moštva na kraj požara.« To sicer ni bil prvi avtomobil v vasi, kajti v gasilnem domu sta imela v najemu garaže že dva lastnika avtomobilov. Velika želja po gasilskem vozilu, ki bi služil tudi za nujne vožnje v bolnico se je uresničila sedemnajstega marca 1940. Kupili so ga za šestnajst tisoč din in ga tudi preuredili, da je bil udobnejši za prevoz bolnikov. Botrica avtomobilu je bila baronica Gerta Lazarini. Ob blagoslovitvi so pripravili tudi več spremljevalnih prireditev, od baklade na predvečer praznika nastopov pevskih zborov, okrasitvi vasi in seveda veselice. Kako je bila avtomobil potreben priča podatek, da je do konca leta opravil preko petdeset nujnih voženj. V zvezi s tem so gasilci pripravili tudi sanitetne tečaje in pri društvu ustanovil sanitetni odsek. Uprizorili pa so tudi igro Micki je treba moža. Skupno premoženje se je povečalo in je znašalo kar stopetdeset tisoč dinarjev.

Od začetka druge svetovne vojne do leta 1947 ni ohranjenih zapisnikov. Za omenjeno leto izvemo, da je bilo v gasilnem domu stanovanje, imeli so reševalno vozilo, dom pa je večino zasedala vojska. Nadaljevali s tudi s kulturno dejavnostjo, saj so na prostem, ob gradu v Valburgi uprizorili igro Rokovnjači. Leta 1951 so kupili nove uniforme in praznovali tridesetletnico društva. Leto kasneje so popravljali stolp in tla, zgradili nove garaže, priredili igro, veselico in tombolo ter se udeležili festivala gasilstva in sektorskih vaj. V letu 1953 je bilo v društvu trideset članov ter dvajset mladincev in deset mladink. Leto 1954 je bilo za gasilce izredno pestro. Šestega junija so na obnovljenem, poslikanem in okrašenem gasilnem domu odkrili spominsko ploščo umrlim gasilcem. Čeprav je bila slovesnost vzorna, pa se je na društvo vsul plaz kritik iz oblastnih vrst, kajti v Gorenjskem glasu je izšel članek z naslovom Slučaj, »ki je jako razburil občane in gasilce, ker pisec napada gasilce, ker so dali vklesati na spominsko ploščo padlih v NOB (narodnoosvobodilni borbi, op. avt.) in umrlih gasilcev tudi imena pokojnih ustanovnih članov, Lazarinija in Burgarja.« Predstavniki oblasti so očital gasilcem, da sta bila sodelavca okupatorja (kar ne drži, op. avt.) in zahteval izbris njunih imen iz plošče, nakar jim je predstavnik gasilcev odgovoril, da ne vedo, da » bi bilo kaj dokazanega za katero dejanje sta bila obsojena, eden na smrt, drugi na pregnanstvo«. Potem je sledilo glasovanje in niti en gasilec ni podprl izbrisa. Zaradi tega je društvo čutilo politične pritiske še nekaj let, predsednik pa je bil celo štirinajst dni v zaporu. Vendar jih je to le utrdilo in 1956 so zgradili nov zidan stol pri gasilnem domu ter nabavili prapor, nove obleke in cevi. Leta 1958 so tudi pregledovali dimnike, število članov pa se je povzpelo že na triinsedemdeset. Svoje člane

so pošiljali v gasilske šole. V gasilnem domu so dali v najem garažo za avtobusa in zabetonirali tla. Leta 1962 so napravili novo gasilsko sobo z vso inštalacijo, kupili električno peč in montirali novo sireno. Štiri leta kasneje so kupili novo motorno brizgalno, ker je bila stara pokvarjena, za gasilnim domom so začeli graditi lopo za shranjevanje miz in drugega orodja te prodali plesni oder. Leta 1970 so se začele priprave za temeljito obnovo doma, ki se je končala tri leta kasneje. Ob praznovanju petdesetletnice društva 1971 so kupili sintetične gasilske cevi in novo motorno brizgalno za gasilce iz Moš in Dragočajne. Obletnice so vedno dajale društvu nov zagon. Tako so deset let kasneje, ob šestdesetletnici, leta 1981 v domu napeljali centralno kurjavo in asfaltirali prostor pred njim, zamenjali lesena garažna vrata s kovinskimi, na novo prekrili streho ter v dom napeljali vodovod in uredili sanitarije. Od civilne zaščite pa so prevzeli del opreme. Po vseh vaseh so montirali sedem požarnih omaric in očistili požarne bazene. Veliko so delali tudi s podmladkom, s pionirji. Leto kasneje so imeli ob krajevnem prazniku veliko verižno akcijo. Vsa ta leta so preventivno pregledovali kurilniške naprave in podstrešja. Leta 1985 je bilo kupljeno terensko vozilo Lada Niva, leto kasneje pa so dobili sodobne radiozveze. Zanimanje med mladimi za gasilstvo je bilo veliko, saj je v smleški šoli kar 77 učencev hodilo k gasilskemu krožku Mladi gasilec in so vsako leto uspešno zastopali društvo na različnih tekmovanjih, predvsem republiških. V tem času je društvo od občinske gasilske zveze Ljubljana Šiška dobili tovornjak avtocisterno FAP za osem tisoč litrov vode. Leta 1989 dodelili Mošam, oziroma tamkajšnji desetini kombi in opremo, kar je bilo shranjeno v prostorih tamkajšnjega doma, ki so ga vzeli v najem od medvoške kmetijske zadruge. V Smleniku pa so prevzeli novo gasilsko orodno vozilo TAM. Leto 1991, ob sedemdesetletnici društva, je bilo spet uspešno. Prepleskali so celotno fasado gasilnega doma, dali napraviti fresko sv. Florjana, montirali žlebove, obnovili streho stolpa, v notranjosti pa napravili nove železne stopnice, elektroinštalacije in podest za obešanje in sušenje gasilskih cevi. Vse nove pridobitve so tudi blagoslovili. Izdelali so tudi nove vrtno klopi za veselico, ki pa zaradi vojne za samostojno Slovenijo ni bila v juliju, kot ponavadi, pač pa v avgustu. Takrat je bila tudi velika verižna gasilska vaja, s katero o prikazali, v kolikšnem času lahko pridejo do vode iz akumulacijskega jezera hidroelektrarne Mavčiče. Zaradi sušnih obdobj in neustreznosti vodovodnega omrežja so se bavili tudi s prevozom vode gospodinjstvom, tam kjer jo je primanjkovalo. Leta 1993 so kupili nove gasilske cevi in tri potopne črpalke. Leto kasneje so se lotili popravila cisterne, kjer so zamenjal tudi motor na tovornjaku FAP, asfaltirali in hortikulturno uredili okolico doma ob cesti, zabetonirali škarpo, v mali garaži napravil vrata, položili talne ploščice in napeljali elektroinštalacije. Glede na to, da je na severnem delu občine Ljubljana Šiška nastala nova občina, Medvode, je bil v Smleniku 19. septembra 1995 prvi iniciativni sestanek za ustanovitev Občinske gasilske zveze Medvode. Leta 1996 so kupili novo terensko vozilo Lada Niva, ker je bilo staro popolnoma iztrošeno. Leta 1998 so od Občinske gasilske zveze Medvode dobili gasilski avtomobil znamke Denis, ki ga je Medvodam podarilo mesto Liverpool. Vendar je bilo treba, kljub temu, da je bilo podarjeno, vanj vložiti veliko dela in sredstev, ker so morali zamenjati veliko priključkov. Leto 2001 je spet obletno. Petega julija Prostovoljno gasilsko društvo Smlenik praznuje osemdesetletnico in spet se lahko pohvali z novimi uspehi. V gasilnem domu so napravili drenažo, obnovili fasado s fresko sv. Florjana, ga prebelili, povečali sejno sobo, tako, da so na strani proti cesti zgradili veliko »frčalo« ter z okni zaprli balkon nad garažami in s tem pridobili še nov pisarniški prostor.

Za konec lahko zapišemo, da je Prostovoljno gasilsko društvo Smlednik dodobra zaznamovalo obdobje osemdesetih let v okolju kjer deluje, razen v Smledniku še v Valburgi, Hrašah, Mošah in Dragočajni. Poleg pomoči pri požarih in poplavih ter pri prevozi bolnikov pred in po drugi svetovni vojni, so člani pomagali še s prevozi pitne vode in izobraževanju za požarno varnost, tako mladih kot starejših. Pomembna naloga društva pa je bilo tudi druženje in povezovanje krajanov, ki so se srečevali tako v domu kot na veselicah in včasih tudi in kulturnih in zabavnih prireditvah. Predvsem pa je pomembno dejstvo, da je bila v vsem času obstoja društva njegova prvenstvena naloga in skrb pomoč bližnjemu v nesreči, ne glede na stan in politično prepričanje.

Viri: Arhiv Republike Slovenije, Okrajno glavarstvo Kranj, prijava ustanovnega občnega zbora Arhiv Prostovoljnega gasilskega društva Smlednik, knjige zapisnikov 1923 - 1999

Načelniki - predsedniki: Franc Konjar (1921 - 25 in 1927 - 29), Alojz Debeljak (1925 - 27 in 1947 - 48), Mirko Gantar (1929 - 31), Janez Debeljak (1931 - 33), Jože Rozman (133 in 1940 - 1947), Franc Tršan (1933 - 37), Jože Burgar (1937 - 40), Jože Stenovec (1948 - 51), Vino Zevnik (1951 - 57 in 1960 - 76), Andrej Čarman (1976 - 80 in 1995-96), Rajko Jenko (1980 - 95), Strojjan Zvone (1996 dalje)

Poveljniki: Mirko Gantar (1933-34 in 1940 - 50), Josip Prešeren (1934 - 35), Franc Grabec (1935 - 37), Pavel Japelj (1937- 40), Anton Berce (1950 - 53), Jože Tršan 1953 - 54 in 1956 - 58), Franc Kejžar (1954 - 56), Franc Bobnar (1958 - 60), Andrej Čarman (160 - 62 in 1968 - 75 in 1985 - 95), Ivan Košir (1962- 63 in 1966 - 68), Ivan Jenko (1963 - 66), Rajko Jenko (1975 - 80), Janez Vrhovnik (1980- 82), Simon Hribernik (1982 - 85) , Ivan Romšek (1995 - 97), Igor Krauptner (1997 dalje)

Častni predsednik: Vinko Zevnik

Častni člani : Henrik Lazarini, Jože Burgar, ing. Matija Terlep in Jakob Kozjek